

Rękopisy ze zbiorów Biblioteki Baworowskich we Lwowie – charakterystyka wybranych sylw

Biblioteka Fundacji Wiktora hr. Baworowskiego była jedną z najważniejszych księżnic lwowskich na przełomie XIX i XX stulecia. Jej fundator zaczynał tworzenie księgozbioru od podstaw, kierując się przy doborze druków i rękopisów kryterium narodowym, gdyż interesowały go dzieła polskie i Polski dotyczące. Zbiory miały być przeznaczone do użytku publicznego, podobnie jak w Zakładzie Narodowym im. Ossolińskich utworzonym przez Józefa Maksymiliana Ossolińskiego. Wśród wielu obiektów bibliotecznych znalazła się kolekcja cennych rękopisów, licząca ponad 1000 manuskryptów

Zgodnie z ostatnią wolą Baworowskiego, po jego śmierci biblioteka przeszła wraz z całym majątkiem na własność Galicji i Lodomerii, a kierownictwo nad księgozbiorem przejął Wydział Krajowy, który zdecydował o przeniesieniu zbiorów do Lwowa i o stałym uzupełnianiu cennej kolekcji. W 1939 roku Baworovianum przyłączono do biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, a w wyniku II wojny światowej jej zbiory zostały rozproszone.

W referacie zostaną przedstawione wybrane siedemnastowieczne sylwy zachowane we Lwowskiej Naukowej Bibliotece NAN Ukrainy we Lwowie pochodzące ze zbiorów Baworowskich. Rękopiśmienna księga o sygnaturze 1332/II (dawniej sygn. Baw.V.B.7. nr 1332) zawiera wiele interesujących wierszy zgromadzonych w dwóch częściach zatytułowanych „Promptuarium” i „Kozacki sajdak”. Oprócz utworów Kaspra Twardowskiego i Hieronima Morsztyna w manuskrypcie utrwalono cały zespół utworów poświęconych Radziwiłłom birżańskim. Są to głównie wiersze napisane z okazji narodzin nowych członków rodu (genetliakony), ich imienin czy śmierci. Najobszerniejszy tekst w tym zespole to „Lament na pogrzeb księcia Pana Wojewody wileńskiego hetmana Wielkiego Księstwa Litewskiego napisany przez Waleriana Gorzyckiego, pisarza natenczas pokojowego”. Wskazany autor tego funeralnego dzieła nie był dotychczas znany jako panegirysta i klient magnackiego rodu, co pozwala rozszerzyć krąg poetów opiewających Radziwiłłów w XVII wieku.

Inne wiersze skopiowane w sylwie upamiętniają elekcję Władysława IV oraz jego sukcesy militarne. Oprócz nieznanych dotychczas utworów okolicznościowych w rękopiśmiennej księdze zamieszczono wierszowane „gadki” oraz wybór mów i korespondencji z XVII wieku. Sylwa ma bardzo wyrazistą kompozycję i nietypową dla tego typu rękopisów ramę okalającą skopiowane teksty: występują tu wiersze do czytelnika, zachęty do lektury, zwroty do zoila, a nawet autocharakterystyka twórcy antologii. Według zapisków proveniencyjnych właścicielem manuskryptu był m.in. Michał Kazimierz Pozarzynski.

Druga *silva rerum* ze zbiorów Biblioteki Baworowskich (sygn. 1326) zawiera materiały z lat 1581–1657. Wśród dokumentów o charakterze politycznym znalazły się także polskie przekłady *Triumfu miłości* i *Sonetów* Petrarcki oraz *Triumfu wiary* du Bartasa. Autorstwo tych translacji przyznaje się Danielowi Naborowskiemu.

W rękopisie zostały skopiowane m.in. mowy Radziwiłłów: Mikołaja „Czarnego”, Krzysztofa „Pioruna”, jego syna Krzysztofa oraz korespondencja niektórych przedstawicieli litewskiego rodu.